

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ЗАКЛАДУ

Важливим елементом цивільно-правового статусу закладу є його правосуб'єктність. Дана правова категорія давно відома цивілістиці, однак не зважаючи на значний інтерес до її вивчення, вона і надалі залишається дискусійною, адже не знайшла свого однозначного вирішення ні на доктринальному, ні на законодавчому рівнях.

У науці цивільного права активно використовується термін «правосуб'єктність», проте стосовно змістовного наповнення цього поняття думки цивілістів розходяться. Досить поширеним є розуміння правосуб'єктності як узагальнюючого поняття, що об'єднує правоздатність та дієздатність. Так, О. С. Іоффе підкреслював, що витoki теоретичних уявлень про правосуб'єктність тісно пов'язані з категоріями «правоздатність» та «дієздатність» [1]. Саме наведена позиція, щодо сутності цивільної правосуб'єктності, знайшла широку підтримку в наукових колах, як у радянський, так і сучасний період. Ми однозначно погоджуємося із тим, що категорія «цивільна правосуб'єктність» включає в себе правоздатність та дієздатність, однак із тим застереженням, що перелік елементів правосуб'єктності доцільно розглядати у сукупності з деліктоздатністю, оскільки зміст цивільної правосуб'єктності не може бути розкрито повною мірою без урахування даного елементу, а тому, остання повинна бути визнана її структурним елементом. А тепер перейдемо безпосередньо до дослідження окремих складових цивільної правосуб'єктності закладів.

Першим із них є правоздатність. У ч. 1 ст. 91 ЦК України визначено, що юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. Цією правовою нормою було встановлено загальну (універсальну) правоздатність для всіх юридичних осіб. Слід зауважити, що надан-

ня юридичним особам універсальної правоздатності було новачкою сучасного ЦК України, оскільки до його прийняття юридичні особи мали спеціальну правоздатність (ст. 26 ЦК УРСР). Проте останнім часом в науці цивільного права надання усім без винятку юридичним особам універсальної правоздатності дедалі більше піддається критиці (це праці В. І. Борисової [2, с. 129-130], І. П. Жигалкіна [3, с. 183], О. І. Зозуляк [4]).

На науковій ниві вже наявні окремі дослідження щодо певних видів закладів, у яких також зазначається про те, що останнім притаманна не універсальна, а спеціальна правоздатність. Наприклад, М. П. Баб'юк досліджуючи цивільно-правовий статус вищого навчального закладу стверджує, що такі заклади володіють спеціальною правоздатністю, яка полягає у наявності в юридичної особи лише таких прав та обов'язків, які відповідають цілям її освітньої діяльності та безпосередньо зафіксовані в її установчих документах [5, с. 81]. В. О. Бесарабчик також підтримує тезу про те, що дошкільні навчальні заклади наділяються спеціальною (цільовою) правоздатністю, адже надання їм загальної правоздатності не узгоджується з цільовим характером їх діяльності. На думку дослідниці принцип спеціальної правоздатності дошкільних закладів освіти полягає в тому, що вони можуть здійснювати тільки такі юридично значущі дії та відповідні обов'язки, що відповідають меті їх діяльності, передбаченій у статуті [6, с. 49].

На підставі окреслених вище тверджень можна зауважити, що тенденція щодо наявності у закладів спеціальної правоздатності набуває все більшого поширення. Вважаємо за доцільне підтримати наведені позиції дослідників проблем приватного права. Щодо власних переконань, то зазначимо наступне: попри те, що в основному акті цивільного законодавства задекларовано принцип універсальної правоздатності для усіх юридичних осіб, не можемо не погодитися із тим, що окремим юридичним особам притаманна не універсальна, а спеціальна правоздатність. Одним із аргументів на користь того, що всі юридичні особи наділені універсальною правоздатністю є те, що вони можуть здійснювати підприємницьку діяльність незалежно від виду та своєї спрямованості. Справді, і підприємницькі, і непідприємницькі юридичні

особи вправі займатися підприємництвом, однак стосовно останніх воно носитиме обмежений характер. Відтак, як зауважує О. І. Зозуляк, при її здійсненні необхідним є дотримання трьох умов: діяльність повинна служити досягненню мети, для якої створювалася юридична особа; характер цієї діяльності має відповідати меті; одержаний в результаті такої діяльності прибуток не повинен розподілятися між учасниками [4, с. 56].

Спеціальна правоздатність закладів, полягає в тому, що заклади не можуть здійснювати будь-які види діяльності, а лише ті, які безпосередньо пов'язані із метою створення певного закладу і мають відношення до сфери діяльності відповідного закладу. Підтвердженням цього є відповідні нормативні приписи. Зокрема, відповідно до ст. 15 ЗУ «Про театри та театральну справу» театри вправі здійснювати такі види господарської діяльності: продаж сувенірної продукції та квітів; організацію харчування працівників театру та глядачів; розміщення реклами в театрі; прокат і реалізацію костюмів, взуття, обладнання, реквізиту, бутафорії, гримувальних, пастижерних та інших товарів і предметів; та інші види діяльності, передбачені установчими документами театру. Окрім того, медичні заклади та навчально-наукові заклади теж обмежені у видах підприємницької діяльності, що зумовлено сферою їх функціонування.

У даному аспекті науковий інтерес становить розгляд питання про обмеження цивільної правоздатності досліджуваних юридичних осіб. З цього приводу в науковій думці зазначається, що підставами обмеження цивільної правоздатності є вказівка закону, засновницьке волевиявлення, рішення суду [7, с. 77], а також деталізується, що учасники можуть самостійно змінити універсальну правоздатність юридичної особи на спеціальну через встановлення в її установчих документах вичерпного переліку дозволених видів діяльності чи заборони на здійснення певних її видів [8, с. 60]. При розгляді цього питання однозначно підтримуємо тезу про те, що цивільна правоздатність обмежується приписами закону, однак не погоджуємося з думкою про можливість її обмеження установчими документами оскільки чинне цивільне законодавство не передбачає такої можливості.

На нашу думку, доволі обережно необхідно відноситись до пропозицій визначення конкретного переліку видів підприємницької діяльності в установчих документах, оскільки на практиці це виглядає досить проблематично. Попри те, що заклади обмежені у здійсненні підприємницької діяльності своєю метою, при створенні юридичної особи наперед визначити конкретні види діяльності досить складно, а зважаючи на ринкові відносини, динаміку цивільного обігу можна припустити, що при здійсненні безпосередньої діяльності закладом може виникнути ситуація, коли він може здійснити певний вид підприємницької діяльності, однак немає змоги, позаяк це не визначено в статуті. Звісно, що до статуту можна внести відповідні зміни, але кожен раз, коли може виникнути потреба в здійсненні відповідної діяльності, вносити такі зміни виглядає доволі проблематично. Тому, стверджуємо, що обмежити цивільну правоздатність юридичної особи можна тільки нормативними приписами, а ключовими критеріями при здійсненні закладами підприємницької діяльності мають виступати не відповідні положення установчого акту, а ті умови, про які було зазначено вище.

Ще одним компонентом цивільної правосуб'єктності є дієздатність. У цьому зв'язку слід зауважити, що для характеристики юридичної особи як учасника цивільних правовідносин важливим моментом є не тільки юридична здатність бути учасником цивільно-правових відносин, а й фактична здатність набувати ті цивільні права та обов'язки, що впливають з її правоздатності.

При характеристиці цивільної дієздатності, насамперед, варто звернути увагу на момент її виникнення в юридичних осіб. У приватноправовій доктрині відсутня єдність щодо визначення цього аспекту. Зокрема В. Д. Примак стверджує, що момент виникнення дієздатності юридичної особи пов'язаний із процедурою її державної реєстрації [9, С. 45]. Відмінну від попередньої позиції висловлює Р. Б. Шишка. Дослідник зазначає, що стосовно окремих видів діяльності юридичних осіб чинним законодавством передбачено ліцензування, патентування, акредитацію чи квотування, а тому без отримання необхідних дозволів з боку уповноважених державних органів цією діяльністю займа-

тись не можна. Отже, дієздатність у юридичної особи в цьому випадку виникає лише з отриманням таких дозволів [10, с. 269].

Якщо проаналізувати нормативно-правові акти, якими регламентується діяльність історико-культурних закладів (ЗУ «Про культуру», ЗУ «Про театри та театральну справу», ЗУ «Про бібліотеки та бібліотечну справу», ЗУ «Про музеї та музейну справу»), то можна побачити, що у всіх цих законах вміщено норму про те, що державна реєстрація відповідних закладів проводиться відповідно до закону. Вважаємо, що у випадку із історико-культурними закладами можна вести мову про те, що їх правоздатність та дієздатність настають одночасно, а саме в момент здійснення їх державної реєстрації. У цьому зв'язку слід навести доводи О. І. Зозуляк. Так, авторка стверджує, що законодавець не дає підстав для іншого розуміння моменту виникнення дієздатності юридичної особи, адже у ст. 92 ЦК України відсутня вказівка на момент виникнення дієздатності, у зв'язку з чим можна припускати, що виникнення правоздатності та дієздатності юридичної особи повинні співпадати у часі [4, с. 91]. Таку позицію щодо історико-культурних закладів, однозначно, сприймаємо та підтримуємо.

Стосовно медичних закладів та навчально-наукових закладів, то, вважаємо, момент виникнення їх правоздатності та дієздатності не співпадає у часі, що зумовлено потребою отримання ними певних дозвільних документів. Зокрема, ми уже зазначали, що медичні заклади можуть укладати трудові договори із медичними працівниками тільки після отримання повідомлення від органу ліцензування щодо прийняття рішення про видачу закладу ліцензії. Це свідчить про те, що тільки після отримання ліцензії медичний заклад вправі здійснювати свою діяльність «на повну силу».

Відносно навчально-наукових закладів, то у правовій науці маємо окремі дослідження щодо певних видів цих закладів. Так, М. П. Баб'юк, досліджуючи правосуб'єктність вищих навчальних закладів, зазначає, що вони набувають дієздатність у сфері освіти з моменту отримання відповідної ліцензії, а дієздатність у сфері господарської діяльності з моменту державної реєстрації одночасно із правоздатністю, якщо звісно така діяльність не потребує ліцензування. При цьому науковець зазначає, що для виникнення

цивільної правосуб'єктності вищий навчальний заклад повинен пройти ряд процедур: державну реєстрацію, ліцензування, акредитацію та атестацію, і тільки після цього вищий навчальний заклад виступатиме повноправним учасником цивільно-правових відносин [5, с. 85]. У даному аспекті, слід зауважити, що беззаперечно сприйняти такий підхід доволі складно, бо це спричинить додаткову плутанину в правозастосуванні. І взагалі виникає питання «Як розуміти ці види дієздатності?». Очевидно, що це повна і не повна дієздатність. У здійсненні такого поділу, вважаємо, немає необхідності. Малоймовірно, що освітній заклад одразу після проведення державної реєстрації матиме нагальну потребу в здійсненні видів підприємницької діяльності, відмінних від надання освітніх послуг, а якщо ця необхідність і виникатиме, то навряд чи такий заклад буде непідприємницькою юридичною особою.

Р. Б. Шишка є прибічником позиції щодо настання цивільної дієздатності юридичної особи після проведення необхідних легалізаційних процедур. Відправним посиленням для цього твердження є й п. 3 ст. 68 ЦК України, згідно із яким окремими видами діяльності, перелік яких визначається законом, юридична особа може займатися тільки після одержання спеціального дозволу (ліцензії). Тому не можна собі уявити, що, відразу після державної реєстрації, вищий заклад освіти I чи II рівня акредитації розпочне готувати осіб за спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста, магістра. Для підготовки спеціалістів та магістрів зазначеному закладу освіти необхідно пройти акредитацію і отримати III або IV рівень акредитації, оскільки він не зможе видати дипломи відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Відповідно, після проходження акредитації, та не раніше у вищого закладу освіти виникне і цивільна дієздатність щодо вказаного виду діяльності [10, с. 270].

Таким чином, ми розглянули основні законодавчі та доктринальні положення щодо моменту набуття цивільної дієздатності та можемо стверджувати, що стосовно окремих видів закладів цивільна правоздатність та дієздатність настає одночасно, але є й такі види закладів, у яких настання цих елементів правосуб'єк-

тності розірване у часі. Зокрема до перших відносимо історико-культурні заклади, а до других медичні та навчально-наукові заклади.

У ч. 1 ст. 92 ЦК України закріплено положення про те, що юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків та здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до закону та установчих документів. У світлі вищезазначеного проаналізуємо відповідні норми законів та положення локальних актів щодо системи органів управління закладами та їх повноважень. Ст. 24 ЗУ «Про бібліотеки та бібліотечну справу» встановлює загальні засади державного управління бібліотечною справою. Так, загальне методичне керівництво бібліотеками та координацію їх роботи здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтва. Керівники державних та комунальних бібліотек призначаються на посаду шляхом укладення з ними контракту на п'ять років за результатами конкурсу. Також цим нормативним актом визначено повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтва та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах культури та мистецтва. Визначено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні бібліотеки, здійснюють керівництво підвідомчими їм бібліотеками та ін..

Подібний підхід закріплено і в ЗУ «Про театри та театральну справу», проте в ньому детальніше прописано повноваження директора. Зокрема визначено, що директор: приймає на роботу та звільняє з роботи працівників театру; розпоряджається майном і коштами театру; укладає угоди; організовує і забезпечує проведення вистав та інших заходів та ін.. У ЗУ «Про музеї та музейну справу» відсутні норми про органи управління, натомість у ст. 8 передбачено, що організаційна структура, основні завдання на напрями діяльності визначаються у статуті. Це зумовлює потребу звернутися до локальних актів діяльності музеїв. На основі аналізу Статуту Чортківського міського комунального краєзнавчого музею Чортківської міської ради Тернопільської області [11]

та Статуту музею історії десятичної церкви [12] приходимо до висновку, що управління в ньому, як і в бібліотеках та театрах, здійснюється одноосібно – директором, проте він зобов'язаний узгоджувати свої дії із органами державної влади, якому підпорядковується конкретний заклад.

Порядок здійснення управління закладами освіти регламентовано у ЗУ «Про освіту», а саме у ст. 24. Відтак визначено, що управління закладом освіти в межах повноважень, визначених законами та установчими документами цього закладу, здійснюють: засновник (засновники); керівник закладу освіти; колегіальний орган управління закладу освіти; колегіальний орган громадського самоврядування; інші органи, передбачені спеціальними законами та/або установчими документами закладу освіти. Як можна наочно побачити управління закладами освіти уже має свою багатоступеневу структуру управління, із визначеними функціями кожної ланки. Конкретні повноваження органів управління визначаються законами, і деталізувати їх в межах даного пункту немає можливості, адже вони є значними за обсягами.

Таким чином реалізація цивільної правосуб'єктності залежить від конкретного виду закладу. Можна підсумувати, що управління в історико-культурних заклад, зазвичай здійснюється одноосібно – директором, проте певні його дії потребують подальшого схвалення органів, яким підпорядкований цей заклад. У навчально-наукових закладах система управління є складнішою, оскільки в них створюється як одноосібні, так і колегіальні органи управління. Окреслене стосується державних та комунальних закладів, проте приватні заклади також використовують схожу систему управління. Також не слід забувати про те, що юридична особа, і заклад в тому числі, може реалізовувати свої права та обов'язки з використання інституту представництва.

Деліктоздатність – елемент правосуб'єктності юридичної особи, без якого її характеристика не буде повною. Дана категорія у теорії права тлумачиться як здатність особи нести цивільно-правову відповідальність за вчинене нею правопорушення. За загальним правилом деліктоздатність юридичних осіб виражається в тому, що юридична особа відповідає за своїми обов'яз-

ками приналежним їй на праві власності (закріпленим за нею) майном, якщо інше не передбачено законодавчими актами. Засновник юридичної особи або власник його майна не відповідають по його зобов'язаннях, а юридична особа не відповідає по зобов'язаннях власника або засновника, крім випадків, передбачених законодавчими актами або установчими документами [13].

Проблема відповідальності юридичних осіб в цілому та закладів зокрема не зовсім чітко врегульована у національному цивільному законодавстві. Насамперед це пов'язано із відсутністю вказівки на самостійність цивільно-правової відповідальності юридичної особи у визначені, яке надається ЦК України. Це стало приводом для появи міркувань щодо мінімізації ролі самостійності цивільно-правової відповідальності за власними зобов'язаннями юридичних осіб. Утім, як видається, такі висновки є поспішними, адже у подальших статтях ЦК України, зокрема, ч. 1 ст. 96 визначено самостійність відповідальності юридичної особи за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном, що вказує на непересічну роль як майнової відокремленості, так і самостійності цивільно-правової відповідальності як ознак юридичної особи.

Визнаючи існування цієї обставини, В. Д. Примак, зокрема зазначає, що відсутність реальної майнової відокремленості державної установи від її засновника в подальшому відображається у його обов'язку нести субсидіарну відповідальність за боргами створеної організації - не власника [9, с. 45].

При дослідженні правового режиму майна закладів ми уже зазначали, що особливості цивільно-правової відповідальності цих юридичних осіб залежать від правового титулу майна на якому воно закріплюється за закладами. Схожі міркування висловлюються і Д. С. Лещеноком, який стверджує, що приватні установи є самостійними суб'єктами цивільно-правової відповідальності, що проявляється у їх відповідальності за власними зобов'язаннями усім належним їм майном без залучення додаткового боржника (засновника), адже чинний ЦК України не містить положень про можливу субсидіарну відповідальність засновників приватних установ за зобов'язаннями останніх. У той же час до-

слідник зазначає, що підхід стосовно залучення субсидіарного боржника, який є винятком для приватних установ, широко використовується у діяльності установ, створених державою. До того ж, це закріплено на законодавчому рівні. Звісно, коли мова йде про державні установи засновник, яким є держава, безпосередньо зацікавлений в недопущенні звернення стягнення на майно цієї установи, оскільки, по-перше, це майно є державною власністю, а, по-друге, воно забезпечує безперерйне виконання державною установою її основної, значущої для суспільства функції [7, с. 155].

На підставі зазначеного вище, ще раз наголошуємо на доцільності закріплення майна за закладами на праві власності, що сприятиме самостійності їх цивільно-правової відповідальності та виключить субсидіарну відповідальність засновників за зобов'язаннями закладу.

При розгляді деліктоздатності закладів важливим питанням є те, на яке майно може бути звернене стягнення, адже у власності закладів може бути надзвичайно широке коло об'єктів. Варто зауважити, що чимало таких об'єктів є обмеженими в цивільному обігу, що викликано їх цільовим призначенням. Зокрема, культурні цінності, які, здебільшого, є обмеженими в обігу. Такий стан речей, вважаємо, зумовлює потребу детальнішої регламентації порядку звернення стягнення на таке майно за зобов'язаннями закладу. Можливим варіантом правового регулювання цього питання може стати застосування аналогії закону. Так, ч. 3 ст. 20 ЗУ «Про свободу совісті та релігійні організації» визначено, що на майно культурного призначення, що належить релігійним організаціям, не може бути звернено стягнення за претензіями кредиторів. Ідею, закладену в наведеній нормі закону, можна використати і щодо майна закладів, особливо в частині майна історико-культурних закладів.

Підсумовуючи наведене вище, слід вказати, що структура цивільної правосуб'єктності пов'язується із такими її елементами як правоздатність та дієздатність. Цивільна правоздатність закладу є спеціальною та може обмежуватися лише на підставі закону. Правоздатність та дієздатність більшості закладів виникає

одночасно (наприклад історико-культурних закладів), але є й такі види закладів, у яких настання цих елементів правосуб'єктності розірване у часі (медичні та навчально-наукові заклади). Реалізація цивільної правосуб'єктності закладу залежить від його конкретного виду.

Вважаємо, що тенденція до закріплення закладами майна на праві власності сприятиме самостійності їх цивільно-правової відповідальності та зменшить застосування субсидіарної відповідальності засновників за його зобов'язаннями.

1. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб у контексті їх Іоффе О. С. *Советское гражданское право: учеб. для юрид. ин-тов: в 2 х т.* Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1971. Т. 1. 472 с.
2. Цивільне право України : підручник : у 2 т. за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. К. : Юрінком Інтер, 2004. Т. 1. С. 129-130.
3. Жигалкін І. П. *Установи як юридичні особи: монографія: X. : Право, 2010. 168 с.*
4. Зозуляк О. І. *Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія: Івано-Франківськ, Нова зоря. 2012. 216 с.*
5. Баб'юк М. П. *Організаційно-правова форма вищого навчального закладу як юридичної особи. Науковий вісник Міжнародного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 19. С. 94. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Nvmgu_jur_2016_19_26.pdf*
6. Бесарабчик В. О. *Цивільна правосуб'єктність закладу дошкільної освіти. Цивільне право та цивільний процес: актуальні питання. Вип. 18. 2018 р. С. 48-51.*
7. Леценко Д. С. *Установи як учасники цивільних відносин: монографія. Дніпропетровськ. 2007. 196 с.*
8. Климкин С. И. *Реализация правоспособности юридического лица через его органы. Цивилистические записки: межвузовский сборник научных трудов. М. Статут. 2001. С. 160-163.*
9. Примак В. Д. *цивільної правоздатності. Юридична Україна. 2003. № 12. С. 45-50.*
10. Шишка Р. Б. *Новий погляд на підприємницьку правосуб'єктність. Вісник Університету внутрішніх справ. № 3 - 4. 1998. С. 265-274.*
11. *Статут музею історії десятичної церкви. URL: <https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/company.nsf/0/80356C90F81CF262C225833F004698EC>*

[/file/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20%D0%9C%D0%86%D0%94%D0%A6%202017.pdf](#) (дата звернення: 15.03. 2020)

12. *Статут Чортківського міського комунального краєзнавчого музею Чортківської міської ради Тернопільської області*. URL: <https://www.chortkivmr.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/statut-muzeyu.pdf> (дата звернення: 15.03. 2020).
13. *Грабар Н. М. Особливості деліктоздатності юридичної особи. Актуальна юриспруденція: матер. наук-практ. інтернет конференції (10. 10. 2012 р.0 Секція № 3*. URL: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=350%3A091012-03&catid=49%3A3-1012&Itemid=61&lang=ru

Стратюк О. М. Теоретико-правові аспекти визначення цивільної правосуб'єктності закладу

Стаття присвячена аналізу положень законодавства щодо особливостей цивільної правосуб'єктності закладу як юридичної особи. Автор робить висновок, що структура цивільної правосуб'єктності пов'язується із такими її елементами як правоздатність та дієздатність. Цивільна правоздатність закладу є спеціальною. Правоздатність та дієздатність більшості закладів виникає одночасно, але є й такі види закладів, у яких настання цих елементів правосуб'єктності розірване у часі. Реалізація цивільної правосуб'єктності закладу залежить від його конкретного виду.

Ключові слова: цивільна правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, заклад, юридична особа.

Stratyuk O. M. A civil law personality of institutions as non-entrepreneurial legal entity

The article deals with scientific views on the legal aspects regulation a civil law personality of institutions as non-entrepreneurial legal entities. The concept, meaning and general features, of a civil law personality of institutions as non-entrepreneurial legal entities are investigated.

There is conducted the investigation of the civil legal capacity of the institutions as non-entrepreneurial legal entities and determined its concept, types and peculiarities of restriction.

The author concludes that the structure of civil law personality of institutions includes such elements as legal capacity and legal ability. The moment of emergence of legal capacity and legal ability differs in time. Despite the fact that the main act of civil law declares the principle of universal civil law personality for all legal entities, it is argued that some legal entities, such as non-entrepreneurial legal entities, are characterized not by universal but by special civil law personality. Therefore it is claimed that the civil law personality of the institution is special. The civil law personality of institutions is that institutions can not carry out any activities, but only

those that are directly related to the purpose of creating a particular institution and are relevant to the scope of the institution.

The article also reveals the theoretical and legal analysis of the concept, features and form types of the realization of civil personality of institutions. Realization of the civil legal personality of institution depends on its specific type.

The author consider that the tendency to assign property to institutions on the right of ownership will contribute to the independence of their civil liability. This, also, reduce the application of subsidiary liability of founders for its obligations.

Key words: non-entrepreneurial legal entity, institution, civil law personality, legal capacity, legal ability.